TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI Sınıf-11

OGM MATERYAL
ORTAÖĞRETİM GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

KONU DÜNYA EDEBİYATINDA TİYATRO

Eski Yunan'da, bağ bozumu şenliklerinde doğmuştur. Temeli bağ bozumu tanrısı "Dionysos" adına yapılan dinsel törenlere dayanır. Törenlerde şarkılar söyleyip, şiirler okuyan koronun karşısına oyuncu çıkarılmasıyla birlikte oluşur. Thespis adında bir şair, koronun karşısına bir oyuncu çıkarmış ve diyaloğu başlatmıştır. Aiskhylos kişi sayısını ikiye, Sophokles ise üçe çıkarmış; böylelikle tiyatro özgün şeklini almıştır.

○ TRAJEDİ

➤➤ Hayatın acıklı yanları işlenir.
➤➤ Konusunu tarih ve mitolojiden alır.
➤➤ Kahramanlarını soylular, tanrılar ve tanrılaştırılmış insanlar oluşturur.
➤➤ Tiyatronun ortaya çıkışıyla var olsa da 17. yy.da etkili olmuştur.
➤➤ Özelliklerinin belirlenmesinde klasisizm etkilidir.
➤➤ Manzum olarak yazılır.
➤➤ Üç birlik kuralına uyulur.
➤➤ Diyalog ve koro bölümlerinden oluşur.
➤➤ Oyunda kötü ve kaba sözlere yer verilmez.
➤➤ Vurma, yaralama sahneleri seyirci karşısında değil perde gerisinde canlandırılır.

○ KOMEDİ

➤➤ Yaşamın gülünç yanlarını konu edinir.
➤➤ Konusunu günlük yaşamdan alır.
➤➤ Kahramanları, günlük hayatta karşılaşacağımız insanlar oluşturur.
➤➤ Diyalog ve koro bölümlerinden oluşur.
➤➤ Manzum olarak yazılır.
➤➤ Üç birlik kuralına uyulur.
➤➤ Vurma, yaralama sahneleri sahnede, izleyicinin karşısında canlandırılır.
➤➤ Üslupta soyluluk aranmaz; oyunda kaba ve çirkin sözlere yer verilir.
➤➤ Kurallarının belirlenmesinde klasisizm etkilidir.

Karakter Komedisi: İnsanların

gülünç ve aksak yanlarının işlendiği komedi türüdür.

Entrika Komedisi: Olayların merak uyandıracak şekilde ilginç ve rastlantısal olarak geliştiği komedi türüdür.

Töre Komedisi: Toplumun aksayan taraflarının işlendiği komedi türüdür.

○ DRAM

➤➤ Romantizmin etkisiyle ortaya çıkmıştır.
➤➤ Acıklı ve gülünç olayları konu edinir.
➤➤ Konusunu günlük yaşamdan ve tarihten alır.
➤➤ Toplumun her kesiminden insan kahraman olarak seçilir.
➤➤ Üç birlik kuralına uyma zorunluluğu yoktur.
➤➤ Vurma, kavga, savaş sahneleri izleyici karşısında canlandırılır.

○ ÇAĞDAŞ TİYATRO

20. yy.da tiyatroda "Sanat gerçeği yansıtmaz, yapma bir insan etkinliğidir." anlayışı hâkimdir. Fütürizm ve ekspresyonizm akımları etkilidir. Sadece yazar değil, yönetmen ve sahne tasarımcısı da önem kazanır. Sahne tasarımında "sadelik" benimsenirken, dekor oyunun özünü yansıtacak şekilde düzenlenir. Geçmiş dönemlerden farklı olarak "eğlence aracı" olarak nitelenmez. Epik ve absürt tiyatro öne çıkan türlerdir. Bertolt Brecht, Samuel Beckett, Harold Pinter bu dönemin öne çıkan yazarlarıdır. Oyuncu ile izleyici arasındaki sınırın ortadan kaldırıldığı, izleyicinin de oyuna dahil edildiği alternatif tiyatro anlayışları görülür.

○ EPİK TİYATRO

➤➤ Bertolt Brecht tarafından geliştirilmiştir.
➤➤ Konularının belirlenmesinde savaş, açlık, işsizlik gibi olay ve durumlar etkili olmuştur.
➤➤ Tiyatro, bu türle eğlence aracı olmaktan çıkmıştır.
➤➤ İzleyicilerin oyunu eleştirel bir tutumla izlemeleri amaç edinilmiştir.
➤➤ Şarkı, tekerleme ve açıklamalarla bezeli bir oyundur.

○ ABSÜRT (SAÇMA/ UYUMSUZ) TİYATRO

➤➤ Samuel Beckett tarafından geliştirilmiştir.
➤➤ Olay serim, düğüm, çözüm bölümlerine uygun kurgulanmaz.
➤➤ Birbirinden bağımsız olaylar sahnede canlandırılır.
➤➤ Tiyatro; ses ve hareket düzeni olarak kabul edilir.
➤➤ Oyunda saçma olarak nitelenebilecek kurgu ve semboller kullanılır.

SORULAR

1.

Vladimir: Boş konuşmalarla zamanımızı harcamayalım! (Bir an, şiddetle) Fırsat varken bir şeyler yapalım! Her gün birilerinin bize ihtiyacı olmuyor. Aslında özellikle bize ihtiyaç duymuyorlar. Başkaları da daha iyi olmasa bile aynı derecede bizim yaptıklarımızı yapabilirlerdi. Kulaklarımızda çınlayan şu yardım çığlıkları bütün insanlığa yöneltilmiş! Ama burada, zamanın bu anında, istesek de istemesek de bütün insanlık biziz. Çok geç olmadan bundan yararlanalım! Ne dersin? (Estragon hiçbir şey söylemez.) Kollarımızı kavuşturup yardım etmenin iyi ve kötü yanlarını hesaplarken cinsimize kötülük etmediğimiz doğru. Kaplan hiç düşünmeden hemcinsinin yardımına koşar ya da çalılıkların kuytularına siner. Ama sorun bu değil. Sorun burada ne yaptığımız. Ve cevabı bildiğimiz için mutluyuz. Evet, bu uçsuz bucaksız karmaşada kesin olan tek bir şey var. Godot'nun gelmesini bekliyoruz. Ya da gecenin çökmesini. (Bir an) Buluşacağımız yere saatinde geldik ve bu da sonu işte. Aziz değiliz ama buluşacağımız yere saatinde geldik. Kaç insan böyle bir şeyle övünebilir?

Bu parçada örnek verdiği gibi, bir oyuncunun bir seferde yaptığı uzun konuşmalar aşağıdaki terimlerden hangisiyle karşılanır?

A) Tirat B) Diyalog C) Jest
D) Mimik E) Balat

Cevap: A

2.

İlk yetkin örnekleri Eski Yunan'da görülen tiyatro, yüzyıllar içinde her coğrafyada gelişimini sürdürmüştür.

İngiliz edebiyatında Shakespeare'in Romeo ve Juliet, George Bernard Shaw'ın Hernani (I);

Fransız edebiyatında Moliére'in Cimri, Victor Hugo'nun Kırgınlar Evi (II);

Alman edebiyatında Schiller'in Wilhelm Tell, Goethe'nin Faust (III), Bertold Brecht'ın Evet Diyen Hayır Diyen; Norveç edebiyatında Henrik İbsen'in Bir Bebek Evi (IV), Yaban Ördeği adlı oyunları dünya edebiyatının tanınmış tiyatro eserlerindendir.

Bu parçadaki bilgi yanlışının giderilmesi için numaralanmış bölümlerden hangileri yer değiştirmelidir?

A) I ve II.
B) I ve IV.
C) II ve III.
D) II ve IV.
E) III ve IV.

Cevap: A

3.

Aşağıdakilerden hangisinde yanlış bir bilgi verilmiştir?

A) Dram acıklı ve gülünç olayları konu edinir.
B) Epik tiyatro Bertolt Brecht tarafından geliştirilmiştir.
C) Trajedide üç birlik kuralına uyma zorunluluğu yoktur.
D) Absürt tiyatroda olay serim, düğüm, çözüm bölümlerine uygun kurgulanmaz.
E) Komedi konusunu günlük yaşamdan alır. **Cevap: C**